

Forrás: <https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2021/09/mezeine-rumpf-anita-az-iskolai-ritualek-es-nevelesi-jelentoseguk-egy-csurgoi-iskola-peldajan-keresztul-12-02-13/>

Mezeiné Rumpf Anita

Az iskolai rituálék és nevelési jelentőségük egy csurgói iskola példáján keresztül

Bevezetés

Az emberi érintkezést az adott közösségre jellemző szokások szabályozzák, melyek meghatározzák annak nyelvi és viselkedésbeli formáit. A rituálék előre programozott társas érintkezési formák összességei. Minden közösségnek megvannak a saját rítusai, vagyis a viselkedésre vonatkozó kisebb együttesei, azaz saját rituáléi. Napjainkban a rituálék szerepének vizsgálata előtérbe került. Jelen tanulmány az iskolai rituálékkal és nevelési jelentőségükkel foglalkozik a csurgói Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium példája alapján. A leírás saját tapasztalatokon és megfigyeléseken, valamint dokumentumfeltárásokon alapszik, melyeket az iskola öregdiákjaként és jelenlegi pedagógusaként szereztem, illetve végeztem. Mivel az intézmény egyházi fenntartású és szellemiségű, ezért a vallási események, rituálék szerepe meghatározó a tanév rendjében.

Rítus, rituálé, kultusz, iskola

Az Idegen Szavak Gyűjteménye¹ szerint a *rituálé* szó szertartásos könyvet jelent. A *rítus* sajátos vallási magatartás, a vallási előírásoknak megfelelő cselekmény, eljárás. Egy bizonyos csoport által meghatározott, betanított, alkalomhoz kötött cselekvési forma. A rítus tehát a társas viselkedés sajátos megjelenési formája, melyet szimbolikus jelentéstartalma különböztet meg más közösségi cselekvéstől. A rituális cselekvés nem racionális, inkább performatív, azaz a szavak által cselekvést megvalósító, és része az utánzáson alapuló (mimetikus) tanulásnak is. Gyakran ismétléses, mozgásos folyamatokat jelenítenek meg. Szimbólumai sűrítettek, többretegű jelentéstartalmat hordoznak. A rítus is kulturális megoldás, melyet sohasem un meg a közösség, mert elfogadja. A folyamatnak testi (korporatív) jellege is van, elemei bevésődnek a mimetikus, azaz utánzáson alapuló tanulás útján, és egy életre rögzülnek az ember belső képalkotásai révén.

A modern társadalom szekularizációjával a világi környezetben egyre nagyobb szerepet kapnak a rítusok, melyek a társadalom működésének megértését segítik. Jelen vannak az iskolában, a tudományokban, a gazdaságban, de még a politikában is. Értelmezik és rendezik az emberi viszonyokat, összekötik a történelmet, a jelent és a jövőt. Lehetővé teszik a folytonosságot, a változást, az átmenetet és a transzcendencia megtapasztalását. Segítik a különbségek és az alternatívák feldolgozását. A rituálék az emberi élet minden területén fontos szerepet játszanak. Alapvető értelmezésben a valláshoz kötődnek, így a hagyományos társadalmak vizsgálatakor elsősorban vallási keretben értelmezik őket. A társadalmak rituális cselekedetek iránti igénye alapvető, a folyamat jellege csoportonként eltérő lehet. A hagyományos és később a modern társadalmaknál is jelen vannak a közösségi életben, és

Mezeiné Rumpf Anita: Az iskolai rituálék és nevelési jelentőségük egy csurgói iskola példáján keresztül

sajátos társadalmi funkcióval rendelkeznek. A rituálékban a csoporttagok kinyilváníthatják és közösen megélhetik értékeiket világi és vallási területen egyaránt a közös cselekvés által. Émile Durkheim szerint nem létezik olyan társadalom, amely „... *ne érezné szükségét, hogy szabályos időközönként megerősítse az egységét és a sajátos arculatát biztosító kollektív érzéseket és gondolatokat.*”²

A *rítus* tehát jelentéshordozó, ismétlése és szigorúan formalizált, szabályozott cselekvéssor. A jelentés mindig fontosabb, mint maga a művelet. Napjainkban a kulturális antropológia egyik alapfogalma. A *rituálék* eredetileg a vallástudományból származó fogalom, egyfajta szokásrendet jelent, a vallási tevékenységek szertartásos rendbe való szervezettségét. A mítosz és a rituálék kapcsolata sajátos, mert a mítosz a rituális cselekvések magyarázata és értelmezése.

A rítusok rendelkeznek kommunikációs funkcióval is, a hagyományos társadalmak alapvető kommunikációs technikáinak számítanak, és az információtárolást is szolgálják. A kommunikációs szerep mellett korporatív jelleget is tükröznek, hatásuk az emberi test megnyilvánulásaira épül.

A *kultusz*, Németh András megfogalmazása szerint: „... *eredetileg, valamely vallás, egyetlen, közös tárgyra vonatkozó rítusainak, szent cselekményeinek összefüggő rendszere, egy adott vallás vagy valamilyen vallási tevékenység gyakorlásának a teljes módja.*” A kultusz tárgya lehet:

- Isten vagy istenek;
- szent állat vagy növény;
- a természet egésze vagy csak egy képződménye; vagy
- az ember és a transzcendens találkozásának helye, ideje, módja.

A vallási kultuszt jellemző társas cselekvésformák az ima, a hódolat, az áldozatbemutatás, a hálaadás is.

A rituálék az élet szinte minden színterén megjelennek, így természetesen az iskolában is. „*Az iskolai rituálék olyan "mágikusan irracionális kommunikációs sablonok", melyek során lényegtelené válik a kommunikáció tartalma, célja, a szerepkommunikációra kerül a hangsúly, vagyis az a fontos, hogy az egyes történések egy meghatározott formában megvalósuljanak. Az iskolai kommunikáció, az iskolai életrend olyan szilárd tradicionális elemei, melyek minden szereplőre egyaránt kötelezően hatnak és fontos üzenete az alá-fölérendelt viszony tudatosítása.*”³ Jelen tanulmány különbséget tesz vallási és világi rítus között. Vallásinak tekint minden olyan rituálét, amelyben a vallás, a természetfölötti vagy a szellemvilág megjelenik. Világi rítusnak tekint a tanulmány minden olyan esetet, amikor a rituális gyakorlat nélkülözi a természetfeletti erőket és kapcsolatokat, a transzcendenst.

A csurgói gimnázium rövid története

A csurgói gimnázium indulását az 1791. évi XXVI. törvénycikk tette lehetővé, mely engedélyezte, hogy protestánsok is állíthassanak iskolát.⁴ Az intézményt gróf Festetics György katolikus főúr alapította a várossal már egybeépült Alsokban 1792-ben. 1793 tavaszán került az iskola a felső-csurgói Festetics-majorba, majd 1794 januárjában az Óvárostól 200 öl távolságra jelölték ki a gimnázium telkét. Az intézmény az Újváros első épülete és városcímerbe foglalt jelképe lett. Az iskolaszervezést Nagyváthy János jószágigazgató irányította, aki 1797-ben költözött végleg Keszthelyről Csurgóra.

Mezeiné Rumpf Anita: Az iskolai rituálék és nevelési jelentőségük egy csurgói iskola példáján keresztül

Csurgó város címere, középen a gimnáziummal

Az iskolatörténet jeles eseménye, hogy 1799 májusától Csokonai Vitéz Mihály ideiglenes tanári megbízást kapott a gimnáziumban, 1800. február elejéig tartózkodott a városban. A reformkori csurgói diákélet két kiemelkedő egyénisége Baksay Sándor református püspök és az alapítványtevő Soltra Alajos volt.

1849 után a császári tanterv és az Entwurf⁵ előírásainak nehéz volt megfelelni, azonban a nemzeti ébredéssel a csurgói gimnázium is fellélegezhetett. Az első érettségiző osztály 1884-ben vizsgázott, államsegéllyel új iskolaépület épült. A század végén megindult a reál-gimnáziummá fejlesztés. Az iskolai tevékenységek sorra gazdagodtak tájkezeléssel, rádióamatőr-foglalkozással, vitorlázó repüléssel.

1929-ben exhumáltatták az öregdiákok Nagyváthy János hamvait, a harmincas években megépült a parkban a Somogyi panteon és a Csokonai-pad. A leglátványosabb fejlesztés már a háború alatt kezdetét vette, 1941 őszén megkezdte működését a Téli Gazdasági Iskola és Népfőiskola. Az új intézmény neve: Csurgói Református Kollégium lett. Tagozatai: Csokonai Vitéz Mihály Gimnázium, Körmendy Sándor Mezőgazdasági Középiskola, Nagyváthy János Téli Gazdasági iskola, Baksay Sándor Népfőiskola, Gróf Festetics György Fiúnevelő Intézet. 1944 őszére a háború tönkretette a már jól működő, neves iskolaegyüttest. 1948 nyarán államosították a csurgói református gimnáziumot. Az intézmény új neve: Csurgói Állami Csokonai Vitéz Mihály Gimnázium lett. *„A négy osztályosra rövidült gimnázium a tanulólétszám apadását hozta. Az iskolának a tagozatok 1956-ban történt megszüntetéséig két reál és egy humán osztálya volt. Az 1959-ben indult politechnikai képzés gyorsan felfutott. A kedvező működési feltételeket a jelentős beiskolázási körzet, a felvett tanulók jó eredménye garantálta.”*⁶

Mezeiné Rumpf Anita: Az iskolai rituálék és nevelési jelentőségük egy csurgói iskola példáján keresztül

A gimnázium főépülete Csurgó szívében

1992 tavaszán kezdődtek meg a tárgyalások a megye, a helyi önkormányzat és a Somogyi Református Egyházmegye között. Az iskola visszaszerzése mellett kardoskodott Szászfalvi László csurgói református lelkész és Bellai Zoltán esperes, akik bejelentették az iskola igazgatójának, hogy igényt tartanak rá és azon lesznek, hogy visszaszerezzék. 1993. július elsejével a gimnázium internátusaival és szolgálati lakásaival együtt visszakerült az egyházmegye tulajdonába. Ma egy általános iskolai tagozat és egy négyosztályos középiskola várja leendő diákjait a régi hagyományok megőrzésére, egyházi szellemiséggel. Az iskola jelenlegi hivatalos neve Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnázium Általános Iskola és Kollégium.⁷

Rituálék az osztályteremben

Általános rituálék

Az iskolai tanórák szervezése és levezetése általában meghatározott rend és minták szerint történik, a tantermi kommunikáció is ritualizált. Ezek a rituálék szabályozzák a tanárok és diákok iskolai életét, egyértelműsítik az iskolai élethez való alkalmazkodást, ugyanakkor egyszerűsítik, és gyakran időben megkötik a napi tevékenységformákat. Ilyen rituálék a csengőszó, a felállás tanóra elején és végén, a jelentkezés vagy a tanárok megszólításának formái. A rituálékot a pedagógus a helyzet függvényében saját szokásrendjéhez igazíthatja. Az órakezdő rituálé központi eleme a tanulói jelentés, melynek szövege általában iskolánként hagyományozódott. Ez kiegészül a köszönéssel, majd a pedagógus engedélyével, hogy a gyerekek helyet foglaljanak. A tanóra zárására is jellemző bizonyos szabályozottság, szokásszerűen visszatérő tevékenységek. A pedagógus kijelöli a házi feladatot, értékeli az osztály munkáját, utasítást ad a taneszközök elpakolására, felszólítást ad a felállásra, engedélyt ad az osztály elhagyására és elköszön. A tanulók meghallgatják a pedagógust,

Mezeiné Rumpf Anita: Az iskolai rituálék és nevelési jelentőségük egy csurgói iskola példáján keresztül

tudomásul veszik az elhangzottakat, végrehajtják az utasításokat és elköszönnek. Gyakran ez a rituálásor a valóságban nem teljes, az időhiány miatt csak egy-egy eleme van jelen. Ha a csengőszót meghallják a tanulók, már izegni-mozogni és csomagolni kezdenek.

Jól látszik, hogy az egyházi szellemiségű iskola tanórai rituáléi többnyire megegyeznek a nem egyházi fenntartású intézmények rituáléival. A tapasztalatok szerint eltérés a köszönés formájában (Áldás, békesség!) és a pedagógusok saját rituáléiban lehetnek.

A „korongos feleltetés” rituáléja

Minden iskola minden pedagógusának megvannak a saját rituáléi a tanítási órákon. Az idő múlásával a tanulók fokozatosan megtanulják, melyik tanárnak milyen szokásai és elvárásai vannak. Az osztály közössége alkalmazkodik az adott idejű, helyű szituációhoz, részesévé válik a tanár által vezetett rituálénak. A diákoknak legtöbbször nincs választási lehetősége, az eseményekben kötelező részt venni. Ezek a történések hozzájárulnak a tanórák sokszínűségéhez, másrészt segítik a rendet fenntartani.

Minden oktatási intézményben vannak meghatározóbb jellemű és dominánsabb karakterű pedagógusok, akik viselkedésükkel és pedagógiai módszereikkel tekintélyt vívnak ki a közösség többi tagja előtt. Ez a következő esetben is így van.

A diákok életében vannak olyan iskolai rituálék, melyek egy életre át emlékezetükbe vésődnek. Ilyen a csurgói gimnázium egyik történelemtanárának „sajátos” feleltetési módszere, melynek motiváló és nevelő funkciója megkérdőjelezhetetlen. A módszer hatékonyságát a tanár által meghatározott magas követelmények, illetve a személyisége által közvetített következetesség és szigor biztosítják. Lényege, hogy minden tanulóhoz a tanév elején egy sorszámot rendelnek az iskolai napló szerint. A számok az első osztályosok által használt számolókorongok azonos színű felére kerülnek. Minden történelemóra feleléssel kezdődik, melyet a tanulók már az óráközi szünetben néma csenddel és szorongással, izgalommal várnak. A hetek múlásával a koronghoz a kevésbé szorgalmas diákoknál a szorongáshoz félelem is társul. Az óra elején a tanár bejövetelekor indul el a rituális folyamat, akinek a személye és viselkedése érzelmi reakciókat vált ki a gyerekekből. A folyamat következő lépése ugyanis, hogy az előző órán felelő tanuló kihúzza egy sorszámozott korongot a tanári asztalon lefordítottak közül, a húzott sorszám egyértelműen meghatározza az aznapi felelőt. Gyakran előfordul, hogy több egymást követő tanórán is ugyanaz a számú diák a „szerencsés”, mert sikerül saját magát kisorsolnia, de akad olyan is, aki az egész tanévben hiába izgul, egyszer sem kerül rá a sor. A módszer eredményessége vitathatatlan, soha senki nem tudhatja, hogy mikor kell számot adnia történelemtudásáról a tanár előtt. Az osztályban tanuló gyerekek többsége félelemmel és szorongással éli meg a rituálét, mely minden héten többször megismétlődik.

Az iskolában természetesen más feleltetési módszerek is megjelennek, melyeket az állami fenntartású intézményekben is alkalmaznak, mint például a „*Hetes, mondj egy számot!*” vagy „*Az felel, akinél kinyílik a napló!*”. A fenti rituálé nem köthető a vallási szellemiségű neveléshez, inkább a tanár személyiségéhez. Feleltetési, illetve a tanulók motiválására irányuló módszereit minden tanár maga választhatja meg. A történetben szereplő pedagógust a diákok az iskola egyik legjobb tanárának tartják. Igaz, nem biztos, hogy ezért a módszerért.

Mezeiné Rumpf Anita: Az iskolai rituálék és nevelési jelentőségük egy csurgói iskola példáján keresztül

Az iskolai közösségi rituáléi

A csurgói gimnázium életében vannak az egész iskola közösségéhez kapcsolódó rituálék. Ezek általában az iskolai ünnepélyekhez kötődnek, tanévenkénti ismétlődéssel, de vannak napi rituálék is, melyek a református elvekhez igazodó neveléshez, életvitelhez és vallásgyakorlathoz kapcsolódnak. A jeles napokhoz, az állami ünnepekhez, az egyházi időszakokhoz kapcsolódó ünnepélyeket, rendezvényeket és versenyeket nem mutatom be írásomban, csak a közösséghez tartozást erősítő, kiemelten fontos rítusokat.

A Festetics-kapu rítusa

Minden oktatási intézményben idővel rituálék sora alakul ki az új tanulók fogadására, beavatására. *„A beavatás folyamatai egyébként – a megfigyelések szerint – többnyire 3 fázisból állnak: ezek a fázisok az elkülönítésé, a határállapoté, valamint a visszafogadásé, s csak ez utóbbi elérése nyomán tekinthető a továbbiakban az újonnan érkezett "teljes jogú" tagnak.”*⁸

A csurgói gimnáziumban régi szokás, hogy az általános iskolai és gimnáziumi tagozatra belépő új tanulók a tanévnyitó ünnepély előtt átvonulnak az iskola parkjában álló monumentális kőkapu, a Festetics-kapu alatt, ahogy májusban a ballagó diákok is. Az általános iskola magasabb évfolyamos diákjai sorfalat állnak, ezzel tisztelgnek az új polgárok előtt.

A csurgói Festetics-kapu

Ez a rítus 1940-től van jelen az iskola életében, és jelképezi a közösségbe való be- és kilépést. A gimnázium vezetői és az egyházmegye képviselői kézfogással és jó szóval köszöntik és búcsúztatják az érintett tanulókat.

Az új polgárok fogadalomtétele

A Festetics-kapun való átvonulást az iskola tanévnyitó ünnepélye követi, ahol a közösségbe fogadó rítus folytatódik. Az új polgárok (diákok és tanárok) ünnepélyesen, a református templom díszes oltára előtt fogadalmat tesznek az iskola közössége előtt, megerősítve szándékukat, elkötelezettségüket a híres csurgói gimnázium iránt. A fogadalomtétellel minden új tanuló és tanár vállalja, hogy viselkedésével, magatartásával és munkájával méltó lesz az iskola szellemiségéhez és hírnevéhez.

Mezeiné Rumpf Anita: Az iskolai rituálék és nevelési jelentőségük egy csurgói iskola példáján keresztül

Az erdei iskola rítusa

Minden család és kisgyermek életében meghatározó esemény az iskolába kerülés, mely az önállósodás első komoly lépcsőfoka. Az előző rituálékhoz köthető a „kisiskolásoknak” tanévenként szervezett erdei iskola. A csurgói református iskola rendszeresen változatos erdei helyszínekre utaztatja alsó tagozatos kisdíkjait, ahol közvetlen kapcsolatba kerülhetnek a gyerekek a természettel, illetve különböző elméleti és gyakorlati, hagyományőrző foglalkozásokkal. Az erdei iskolába való utazás elsődleges célja ez, de emellett nagyon fontos rituális szerepet is betölt az alsó tagozatosok és tanítóik közösségi életében. A természetvédelmi, környezeti programok mellett jó lehetőség a közösségépítésre. Kiemelten fontos az új kis elsősök „beavatása”, mely az új iskolai közösséghez való tartozást jelképezi. Az utazás gyakran az első „távolalvás” próbatételét is magában hordozza, mely esetenként szülőknek és gyermeknek is igen nehéznek bizonyul.

Az év tanára, diákja rítus

Minden iskola méltán büszke szorgalmas és eredményesen dolgozó tanáira és diákjaira. A csurgói református általános iskola és gimnázium tanév közben, negyedévente írásbeli igazgatói dicsérő emléklappal ismeri el legszorgalmasabb diákjai munkáját, melyet az iskola közössége előtt hirdet ki az iskolaigazgató, ezzel erősítve a diákság feladattudatát, példamutató szorgalmát és munkáját. Ennél nagyobb elismerésnek számít a tanévenkénti „év tanára” és „év diákja” díjak átadásának rituáléja, mely az egész iskola előtt, a csurgói református templomban történik meg. A forgatókönyv – melyet minden diák ismer – minden tanévben ugyanaz, változó tényező csak a díjazottak személye. Az intézmény tagozatonként, megelőző szavazással és javaslatokkal a legeredményesebb tanulmányi és közösségi munkát végző tanulókat kiválasztja. A tanárok közül ugyanígy, tagozatok szerint kerülnek elismerésre a legelhivatottabbak. Az oklevél és a pénzjutalmak mellett egy-egy „Év tanára” és „Év diákja” feliratú pólót osztanak ki. A díjazottak azzal, hogy magukra öltik a ruhadarabot, csatlakoznak egy elit közösséghez, mely az előző évek kitüntetettjeiből áll.

A reggeli áhítat és a napközbeni imádságok szerepe a nevelésben

A hétköznapiak legfontosabb rituáléja a reggeli áhítat, a tanárok és a tanulók minden külső tényezőt kizáró, meghitt vallásos együttléte az első tanítási óra előtt. Minden alkalommal más lelkész, plébános, hitoktató vagy tanár olvassa fel a napi igét a Bibliából, kiemelve egy-egy fontos tanulságot vagy útmutatást. Az együttlét fontos rítusai a közös vallásos témájú gitáros éneklés és az imádság. A közösség összetartozásának meghatározói az Úr szavára való figyelés, a befelé fordulás, a hit megvallása és az áhítat.

A reggelenkénti alkalmak mellett a hitgyakorlás általános formája az étkezések előtti és utáni imádkozás rituáléja. A gyerekek idővel megtanulják ezeket, ahogy az ebédlőbe vonulás és az étkezések rendjét is. A rituálé rendje szigorúan egyforma minden alkalommal.

A kötelező hittanórák és közös iskolai istentiszteletek alkalmával a tanulók számos imádságot, egyházi éneket és szertartást is megtanulnak. Egy életre szólóan elsajátítják a református vallás gyakorlásának legapróbb rítusait is.

Mezeiné Rumpf Anita: Az iskolai rituálék és nevelési jelentőségük egy csurgói iskola példáján keresztül

A karácsonyi ünnepkör rituáléja

A karácsony a keresztény emberek egyik legnagyobb ünnepe. Egy egyházi fenntartású és szellemiségű iskola életében ez az ünnepkör és rituáléinak a megélése kiemelten fontos.

Az „angyalkázás”

A csurgói református iskola egyik legkedveltebb rítusa tanárok és diákok között az „angyalkázás”. Minden tanév decemberében, még a téli szünet előtt, kiválaszt az iskola vezetősége egy teljes tanítási hetet. A rituálé lényege, hogy gyerekek az osztályon belül és a tanárok a tantestületben titkosan kihúzzák egymást, és „angyalkának” nevezik ki magukat. A hét minden napján, titkosan, egy apró figyelmességgel lepik meg „pártfogoltjukat”, a személyük felfedése nélkül. A hangsúly a figyelmességen és személyességen van, nem az egymásnak való vásárláson, hanem az egymáshoz való odaforduláson, ami egyben a hétköznapi „felemelését” is jelenti. Ilyen figyelmesség lehet egy reggeli tea vagy kávé, mely asztalon gőzölög, mikor az illető az iskolába ér, egy kedves levél vagy vers, üzenet, rajz, jókívánság. Az aláírás mindig a padon van, „Angyalkád”.

A karácsonyi vacsora

A téli szünet előtti az utolsó munkanapon már nincsen tanítás. Az egész időszak legfontosabb rituáléja az ekkor, közösen eltöltött pár óra és elfogyasztott vacsora. Az iskola minden tanára és diákja ünnepi ruhában és egyen-nyakkendőben istentiszteletre vonul a többször említett református templomba. Az iskola közössége elkezd jelképesen megélni a karácsonyi csodát. A templomi alkalom után az osztályok tantermeikbe vonulnak, ahol finomságokkal megrakott asztal fogadja őket. A sarokban szépen feldíszített fenyőfa áll, alatta sok kedves apró ajándékkal. A gyerekek a tanáraikkal közösen énekelnek, beszélgetnek, hálát adnak, majd megajándékozzák egymást. A rituálé központi eleme a közös vacsora, melynek elfogyasztása és a rendrakás után, mindenki hazatér, hogy otthon a családjával ünnepeljen tovább.

Összegzés

Minden közösség működésének fontos mozgató elemei a rituálék, ugyanakkor különbségek fakadnak az eltérő társadalmi légkörből. Az iskola talán a legfontosabb közösségi tér, ahol a gyermek igazi csoportokkal találkozik, amelyekkel sok évig együtt kell élnie és dolgoznia. Ezzel együtt, a megalakulásától kezdődően, minden oktatási intézmény törekszik csak náluk kialakuló, sajátos rítusok megteremtésére, egyben keresi azokat a jelképes dimenziókat, amelyek segíthetik küldetésének megelevenítését.

A rítus „... kiépít egy olyan viselkedésmintázatot, amelyet sokszor elvégezve és bizonyos érzelmi hatásokat keltve az agyban fizikai változás megy végbe. Ha ez nincs, ha azt gondoljuk, hogy a rítusok feleslegesek, mert ezeket már ismerjük, és az ismeret csak az, ami új, akkor ez a változás nem következik be, akkor az ember agya csak átmeneti információk kezelésére szakosodik, semmi nem rögzül benne. Régi törzseknél mindig voltak olyan rítusok, amelyek a törzs számára legfontosabb információkat hordozták: honnan jöttek, kicsodák – az életükben lényeges momentumokat rítusokkal erősítették meg. Tehát az, aki ezekben a rítusokban gyerekkorától a felnőttkoráig részt vett, kapott egy olyan vázát, amelyhez minden új információt már viszonyítani tudott. Aki a rítusokban nem vett részt, azon csak keresztülmentek az új információk, nem kötődtek, vagy csak véletlenszerű volt, hogy mi kötődött, és mi nem ...”⁹

Mezeiné Rumpf Anita: Az iskolai rituálék és nevelési jelentőségük egy csurgói iskola példáján keresztül

IRODALOM

- BARACSI Ágnes – HAGYMÁSY Katalin – MÁRTON Sára (2008): *Nevelési gyakorlat, változó iskolai szintereken*. <https://docplayer.hu/230788-Baracsi-agnes-hagymasy-katalin-marton-sara-nevelesi-gyakorlat-valtozo-iskolai-szintereken-az-iskola-mint-szervezet.html> (Letöltés: 2021. aug. 16.)
- BÍRÓ Zsuzsanna Hanna (2008): Kerekasztal beszélgetés Csányi Vilmos humán-etológussal, Kamarás István olvasásszociológussal és Z. Karvalics László történésszel. *Educatio*, 17. évf. 2. sz. 283-300.
- TÓTH Szergej – BASCH Éva – ERDEI Tamás – GAÁL Zsuzsanna – HERBSZT Mária – JUHÁSZ Valéria – KLIPPEL Rita – SULYOK Hedvig – ROZGONYINÉ MOLNÁR Emma – TÓTH Eszter – VASS László (2013): *Jegyzetek a nyelvről*. Szegedi Tudományegyetem, Szeged.
http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Jegyzetek_a_nyelvről/index.html (Letöltés: 2021. aug. 16.)
- DURKHEIM, Émile (2003): *A vallási élet elemi formái*. L'Harmattan Kiadó, Budapest.
- JÁSZI Éva (2015): *Kapcsolati készségek*. Kezek. Észak-Magyarország Felsőoktatási Intézményeinek Együtműködése, Eger.
http://okt.ektf.hu/data/szlahorek/file/kezek/04_jasz/index.html (Letöltés: 2021. aug. 16.)
- MIHÁLY Ildikó (2010): Iskolai szertartások. Élmények és veszélyek a diákélethez kapcsolódó rituálékban. *Új Pedagógiai Szemle*, 60. évf. 3-4. sz. 238-245.
- Morvai Laura (2017): *Ora et labora? Egyházi középiskolások eredményessége a 2010 utáni szektorbővülést követően*. Debreceni Egyetem, Phd értekezés.
https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/246928/MorvaiLaura_disszertacio_titkosított.pdf?sequence=1&isAllowed=y (Letöltés: 2021. aug. 16.)
- MURÁNYI István (2001): *Fiatalok nemzeti identitása és előítéletessége*. Kézirat.
- NÉMETH András (2014): A kulturanropológia eredményeinek felhasználása a neveléstudományban. A Selye János Egyetem Nemzetközi Tudományos Konferenciája – „Oktatás és tudomány a XXI. század elején” – Komárom, 2014. szeptember 16–17., 167-179.
https://www.researchgate.net/publication/306278963_A_kulturanropológia_eredményeinek_felhasználása_a_nevelestudományban (Letöltés: 2020. ápr. 25.)
- NÉMETH András (2014): *Emberi idővilágok. Pedagógiai megközelítések*. Gondolat Kiadó, Budapest.
http://real.mtak.hu/36269/1/NemethA_Idovilag_2014jav.pdf (Letöltés: 2021. aug. 16.)
- PUSZTAI Gabriella (2001): Oktatási esélyegyenlőség a felekezeti középiskolákban. Andorka Rudolf Társadalomtudományi Társaság műhelytanulmányok 2. *Educatio*, 10. évf. 1. sz. 181-186.

Mezeiné Rumpf Anita: Az iskolai rituálék és nevelési jelentőségük egy csurgói iskola példáján keresztül

---

JEGYZETEK

- ¹ <https://idegen-szavak.hu/keres/ritu%C3%A1l%C3%A9> (Letöltés: 2021. szept. 4.)
- ² DURKHEIM, Émile (2003): *A vallási élet elemi formái*. L'Harmattan Kiadó, Budapest, 386.
- ³ BARACSI Ágnes – HAGYMÁSY Katalin – MÁRTON Sára (2008): *Nevelési gyakorlat, változó iskolai színtereken*. Kézirat, 9.
<https://docplayer.hu/230788-Baracsi-agnes-hagymasy-katalin-marton-sara-nevelesi-gyakorlat-valtozo-iskolai-szintereken-az-iskola-mint-szervezet.html> (Letöltés: 2021. aug. 14.)
- ⁴ „Nemcsak azon mind alsó, mind grammatikai iskolákat, melyekkel birnak, megtartaniok, hanem ujakat és mindenütt, a hol szükségesnek látszik, valamint felsőbbeket is...” 1791. évi XXVI. törvénycikk a vallás ügyéről,5. In: *Ezer év törvényei*:
<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=79000026.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D25>
(Letöltés: 2021. aug. 15.)
- ⁵ *Az ausztriai gimnáziumok és reáliskolák szervezeti terve (Organisationsentwurf)*. A tantervmélet forrásai 12. Szerk. HORÁNSZKY Nándor. OPI Értékelési Központ, Budapest.
- ⁶ A Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium rövid története:
<http://www.csvmrg.hu/tort.htm> (Letöltés: 2020. máj.10.)
- ⁷ Az iskola története a honlapján részletesen megtalálható:
<http://www.csvmrg.hu/tort.htm> (Letöltés: 2020. máj.10.)
- ⁸ MIHÁLY Ildikó (2010): Iskolai szertartások. Élmények és veszélyek a diákélethez kapcsolódó rituálékban. *Új Pedagógiai Szemle*, 60. évf. 3-4. sz. 240.
- ⁹ BIRÓ Zsuzsanna Hanna (2008): Kerekasztal beszélgetés Csányi Vilmos humán-etológussal, Kamarás István olvasásszociológussal és Z. Karvalics László történésszel. *Pedagógiai Szemle*, 17. évf. 3-4. sz. 292-293.